

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ВІЙСЬКОВІ АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Інна Олегівна ОСТАПЕНКО,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри
правового забезпечення Військового інституту
Київського національного університету
ім. Тараса Шевченка*

Дотримання норм адміністративного права є обов'язковим для кожного громадянина України. Однак адміністративні правопорушення, які вчиняються військовослужбовцями та посягають на воєнну безпеку держави, становлять підвищену суспільну небезпеку.

Питання забезпечення законності у Збройних Силах України та інших військових формуваннях набули особливого значення в умовах загострення безпекової ситуації в Україні на фоні агресії з боку Російської Федерації. Так, з 2014 року стрімко збільшилася кількість правопорушень і злочинів, вчинених військовослужбовцями. А масштаби порушень військової дисципліни набули небезпечного характеру.

Тому з метою посилення боєздатності військових формувань КУпАП 05 лютого 2015 року було доповнено новою главою 13-Б «Військові адміністративні правопорушення», що стало важливим кроком на шляху посилення відповідальності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів під час проходження зборів [1].

З того часу відбувається щорічне зростання кількості військових адміністративних правопорушень, переважна більшість з яких пов'язана з наявністю фактів перебування військовослужбовців на території військової частини в нетверезому стані.

Співвідношення вчинених військових адміністративних правопорушень у 2019 році свідчить про домінування з-поміж інших правопорушень вживання військовослужбовцями спиртних

напоїв. Хоча такі правопорушення як самовільне залишення військової частини та недбале ставлення до військової служби також мають значний ступінь поширення. Деякі правопорушення мають зовсім низький показник вчинення у відсотковому співвідношенні. Зокрема: необережне знищення або пошкодження військового майна, порушення правил несення бойового чергування, зловживання військовою службовою особою владою або службовим становищем [2].

Однак, на сьогоднішній день аналіз практики розгляду проваджень у справах про адміністративні правопорушення свідчить про наявність прогалин у законодавстві, які значною мірою перешкоджають здійсненню судочинства з дотриманням усіх закріплених принципів.

Зокрема, стаття 172-15 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за недбале ставлення до військової служби.

Вказаною статтею встановлена відповідальність за військове адміністративне правопорушення з формальним складом, яке є закінченим з моменту вчинення військовослужбовцем самого діяння, незалежно від настання наслідків. Адже саме заподіяння істотної шкоди або тяжких наслідків є основною ознакою, що розмежовує адміністративну та кримінальну відповідальність за недбале ставлення до військової служби, передбачену статтею 425 Кримінального кодексу України.

У даному випадку, під час розгляду судами зазначеної категорії справ спостерігається неоднозначна судова практика. У зв'язку з тим, що недбале ставлення до військової служби полягає в невиконанні або неналежному виконанні військовослужбовцем службових обов'язків, то ознаки вказаного порушення вбачаються в будь-яких відхиленнях в діях військовослужбовця від вимог нормативних актів чи інтересів служби, наприклад: дії виконано неуважно, несвоєчасно, недбайливо, зневажливо, неякісно, неповно, без належної сумлінності, з формальним відношенням тощо. Тобто це будь-яке недопрацювання в службовій діяльності, яке допущено військовослужбовцем.

У той же час, статтею 45 Дисциплінарного статуту ЗСУ визначено, що у разі невиконання (або неналежного) виконання військовослужбовцем службових обов'язків командир повинен нагадати йому про обов'язки служби, а за необхідності - накласти дисциплінарне стягнення. При цьому реагування командира на випадки порушень з боку підлеглого особового складу є обов'язком командира, а не його правом.

З урахуванням викладеного, на законодавчому рівні відбувається дублювання ознак об'єктивної сторони військового адміністративного правопорушення та підстав для притягнення військовослужбовця до адміністративної відповідальності.

А тому виникає питання: чи будь-яке дисциплінарне стягнення, накладене на військовослужбовця за порушення будь-якого нормативно-правового акту, має супроводжуватися складенням уповноваженими на те посадовими особами протоколу про військове адміністративне правопорушення, передбаченого статтею 172-15 КУпАП «Недбале ставлення до військової служби».

Слід відмітити, що у кожному конкретному випадку особи, уповноважені на складання протоколів про військові адміністративні правопорушення, самостійні у прийнятті рішення щодо доцільності та обґрунтованості його складання, а також у збиранні доказів, які підтверджують факт вчинення правопорушення.

Дослідивши судову практику можемо зробити висновок, що за результатами розгляду вказаної категорії справ, одні справи закриті за малозначністю діяння, другі – за відсутності складу адміністративного правопорушення, а треті – передбачають застосування стягнення у повній мірі.

Це, у свою чергу, не дозволяє досягти єдності правозастосовної практики та негативно впливає на виконання завдань адміністративного судочинства загалом.

Крім того, на наш погляд, законодавча невизначеність ставить під загрозу забезпечення прав та законних інтересів учасників справи про військове адміністративне правопорушення, а особливо

особу, стосовно якої складено протокол про військове адміністративне правопорушення, та розвитку правової держави в цілому.

Також, нами було проведено опитування окремих фахівців у галузі військового права, зокрема колишніх військових суддів, представників Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, які уповноважені на складання протоколів про військові адміністративні правопорушення, а також серед науковців із зазначених питань, які також не висловили єдину позицію стосовно дублювання об'єктивної сторони складів дисциплінарних і військового адміністративного правопорушень.

Отже, вказане свідчить про необхідність удосконалення законодавства в частині конкретизації складу військового адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 172-15 КУпАП, а саме

З урахуванням викладеного, на нашу думку, необхідно на законодавчому рівні розшири об'єктивну сторону вказаного військового адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 15 КУпАП, з метою його конкретизації та визначення додаткових ознак.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.